

TOULÁNÍ ZA ŠUMIAVSKÝMI SKLÁŘNAMI

s profesionálním
průvodcem
Josefem Peckou

Obsah

Úvod	7
1 Slavné sklářské rody na Šumavě	10
Sklářský rod Abelů	10
Rod Hafenbrädlů	14
2 Železnorudsko	18
Železná Ruda	18
Svarožná	19
Rothsahlhütte	20
Alžbětín	21
Debrník	26
Tereziina huť	27
Onen Svět	28
Radvanice	29
Jarkovice	29
Zejbišský Dvůr	32
Eisnerův Dvůr	33
Páteříková Huť, Starý a Nový Brunst	33
Pockova a Gerlova Huť	38
Schürerova huť	39
Schmausova huť	40
Pamferova Huť	42
3 Hojsova Stráž a Nýrsko	44
Frischova huť	44
Fürstova huť	44
Stornská huť	44
Jezerní Chalupy	45
Grasslovská huť	45
Stateček	46
Stará (Lenkova) a Nová huť pod Ostrým	46
Mukenhofské sklárny	47
Zadní Chalupy	48
Strážiště	48
Úhlavský jez	48
Stará Lhota	48
Skelná Huť	49
Svatá Kateřina, Horní a Dolní huť	49
Uhlíště	49
4 Prášílsko	50
Prášily	50
Zelenohorská huť I a II	52
Kaltenbrunn	54
Nová Studnice	54
Skelná	54
Hůrka	55
Zhůř	67
Frauenthal	68
Paseka	72
Stará huť	72
Mochov	72

5 Kašperskohorsko	74
Zlatá Studna	74
Filipova Huť	76
Antýgl	77
Vogelsang (Podlesí)	80
Svojše	87
Jelenov	87
Hluboká	90
Klásterský Mlýn	91
Annín	95
Stará huť pod Babylonem	103
Prostřední Paště	103
6 Stašsko	104
Stašská huť	104
Kůsovská huť	105
Nová Kůsovská huť	110
7 Zdikovsko	114
Pockova huť	114
Adlerova huť	122
Nové Hutě	122
Františkov	125
Tobiášova huť	127
Hrabčův Huť	130
Bruckhäuserhütte	131
8 Vimpersko	132
Schwarzentalská huť	132
Lenora	134
Vimperk	150
Helmbašská huť	155
Adlerova huť	158
Vltavská huť	160
Magerlova huť	161
Kubova Huť	162
Huť pod Boubínem	163
Tomášova huť	168
Březská huť	169
Šeravská huť	170
Korkusova Huť	173
Další hutě na Vimpersku	174
9 Volarsko	176
Stögerova Huť	176
10 Českokrumlovsko	180
Arnoštov	180
Vyšný	183
Huťský Dvůr	185
Josefův Důl	188
Literatura a prameny	190
Rejstřík	191

■ SKLÁŘSKÝ ROD ABELŮ

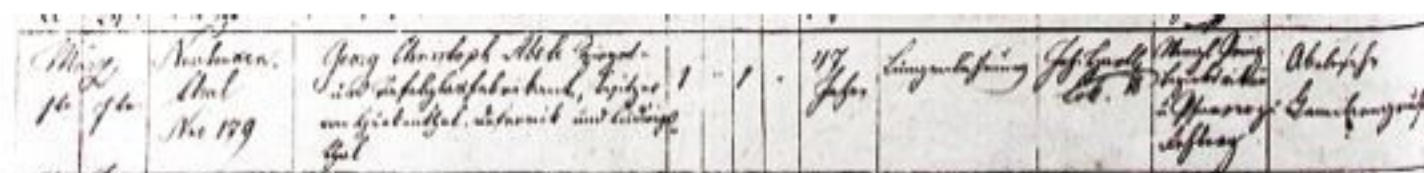
Podle neověřené rodinné tradice pocházel šlechtický rod Abelů pocházel z Francie. V době náboženských střetů a zrušení nantského ediktu v roce 1685 museli příslušníci tohoto protestantského rodu uprchnout do Německa, konkrétně do Württemberska. Zde se mlynáři Jakobu Abelemu narodil roku 1705 synek Franz. Ten odchází v roce 1730 do Bavor. O osm let později si vzal Kunigundu Wiesenderovou, dceru radního z Plösbergu. Odešli spolu do Míšova u Spáleného Poříčí, kde si Abele pronajal sklářskou huť. Po založení zrcadlové hutě u Mutěnína (Muttersdorf) v roce 1751 přešel Franz do této nové sklárny. Bohužel již v roce 1753 ve svých 48 letech zemřel. Jako protestant musel být pohřben v Plösbergu. Zůstali po něm dva synové a dvě dcery. V roce 1740 narozený nejstarší syn Christian Ferdinand zdědil po otci sklářské geny. Opustil mutěněnskou huť (Franzbrunnerhütte) a vzal si do pronájmu prášilskou huť. Jeho mladší bratr Franz pracoval rovněž na prášilské hutě, ale brzy zemřel a byl pochován na hřbitově v Dobré Vodě.

V té době Christian Ferdinand bydlel v Sušici na Pražské třídě v pěkném domě se zahradou. V roce 1799 koupil od Hafenbrädlů huť na Hůrce za 65 tisíc zlatých. S manželkou Catharinou Rosnerovou měl celkem šest dětí. Před svatbou musel Christian Ferdinand přistoupit na to, že jejich děti budou katolického vyznání. A vlastně i on sám krátce před svou smrtí (1801) změnil náboženské vyznání. Ze synů se věnoval sklářství pouze Georg Christoph. A nutno říct, že byl nejúspěšnějším sklářem celého rodu. 100 tisíc zlatých získal prostřednictvím sňatku s vdovou Marií

Váza z majetku rodiny Abele, druhá polovina 19. století

Susanne Hafenbrädlou. V roce 1822 přikoupil další hůrecké huť a postavil zcela novou zrcadlovou huť v Ludwigsthalu. Ve svých sklárnách vyráběl především zrcadlové sklo, tabulové sklo, ale také různě barevné duté

Zápis o úmrtí Georga Christoph Abeleho

Ferdinand Abele (1792–1853), majitel Starého Brunstu v uniformě nadporučíka

Georg Christoph Abele (1786–1833), nejúspěšnější sklář rodu

sklo. Za svá zrcadla získal spousty ocenění a medailí na výstavách. Sklo bylo vyváženo do celého světa. Firma Abele měla své sklady nejenom v Praze, ale i Hamburku, Marseille, Terstu či Dubrovniku. Údajně měla i dvě své obchodní lodě, kotvící v Janově. Její sklárny, které zaměstnávaly až 1800 zaměstnanců, patřily mezi nejvýznamnější v celém Rakousku. Rok před svou předčasnou smrtí (1833) získal Georg Christoph císařské privilegium pro své podnikání. Po jeho smrti zajišťoval v době nezletilosti Christophových dětí chod skláren jeho bratr Ferdinand, když kvůli tomu opustil vojenskou kariéru v hodnosti generálmajora. Jako voják dokázal udržet v hutích a brusírnách pořádek. Výrobu rozšířil o další provozy, v Debrníku (zrcadlová huť) a na Hůrce (brusírna). Jeho mladší bratr Friedrich vedl jako obchodní vedoucí pražský sklad zrcadel. Byl bohužel lehkomyšlný a nezodpovědný a jeho spory s bratrem se prohlubovaly, zvláště když neodváděl peníze za dodané zboží.

Jejich nejstarší sestra Katherina byla provdána za významného skláře Johanna Meyra z Vimperka. Osud jí moc nepřál. Její manželství nebylo šťastné a při jedné z návštěv svého bratra na Hůrce v roce 1831 zemřela na mrtvici v nedožitých 49 letech. Druhá sestra, Amalie, se provdala za právníka a státního

zástupce Andream Svatosche a třetí sestra, Charlotte, se provdala za sklářského podnikatele Antona Hauera. Jejich dcera Lotte se provdala za MUDr. Josefa Klostermanna. Z tohoto svazku pak vzešel spisovatel Karel Klostermann. Lotte Klostermannová je spolu se svým synem Jakobem pohřbena na rejštejnském hřbitově.

V roce 1836 odevzdal Ferdinand vedení abelovských hutí svému synovci Christophovi. To už rodinná firma spěla ke svému konci. Svůj podíl na to měl nejenom Friedrich Abele, ale i ostatní příslušníci rodu, žijící velkopanským způsobem nehledě na ekonomické výsledky provozoven. Malé výdělky odrazovaly skláře a dělníky, kteří raději nepracovali a žili z milodarů, almužen i vydatných obědů, které jim připravovali v panské kuchyni na debrnickém zámku.

Sklárny se ještě snažil udržet Wenzel Veith, tchán Ferdinanda Abela, ale v roce 1844 došlo k dražbě majetku. Debrník už roku 1844 získala Suzzane Lötzová, Ludwigsthal koupil Veith za 130 tisíc zlatých, Hůrku v roce 1852 kníže Hohenzollern-Sigmaringen za 250 tisíc zlatých. O rok později získala Debrník rodina Zieglerů. Z výnosu dražby zámečku na Debrníku si Christoph Nikolas Abele nechal v roce 1877 postavit v Železné Rudě vilu (dnešní muzeum) a o rok později umírá.

■ ŽELEZNÁ RUDA

(Eisenstein)

49.1370967N, 13.2280989E;

49.1375969N, 13.2395092E

V roce 1676 požádal tehdejší majitel statku Železná Ruda bavorský hrabě Wolf Heinrich Notthafft von Wernberg nejvyššího purkrabího Českého království o souhlas se založením dvora, sklárny, pivovaru a krčmy. Ve své žádosti uvedl, že chce zahájit provoz ještě v téže roce. Sklárna nestála v místech dnešního kostela, jak se někdy uvádí, nýbrž západně od něho na pravém břehu říčky Řezné poblíž dnešní Sklářské ulice. Místo bylo označováno jako „Auf der Hütten“. V hutí se vyráběly páteřky, ale i duté sklo a okenní terče. Jako skelmistři se tady vystřídali Johann Christoph Fidler, Johann Eder starší či Hans Weber. Tato nejstarší železnorudská sklárna fungovala nejspíše do roku 1708 (Blau uvádí 1715).

Železnorudská sklárna v Müllerově mapě Čech z roku 1720

V té době byla založena další huť na levém břehu Grádelského potoka při východním okraji dnešního města. V této hutí se vyrábělo tabulové sklo. Počátkem dvacátých let 18. století ji měl propachtovanou Johann Georg Hafenbrädl. Ve sklárně se pracovalo do roku 1734 (Blau uvádí 1790).

■ SVAROŽNÁ

(Althütten; Auf der Spiegelhütte)

49.1372019N, 13.1893947E;

49.1526983N, 13.1827000E

V údolí Svarožné a na svazích nad ní vzniklo postupem času několik skláren. Nejstarší z nich byla založena hrabětem Notthaffttem v letech 1733–1734 jako Stifthütte. V pronájmu ji měl Johann Georg Hafenbrädl a vyráběl v ní tabulové sklo. Na začátku šedesátých let 18. století mu tady ale došlo dřevo a chtěl huť přemístit. Stará huť, jak je později nazývána, je v tomto období i následně vyhašena. Severně od původní byla vzápětí založena Horní zrcadlová huť. V roce 1784 tady pracovalo pět sklářů

Co nám zůstalo posklárnách dodnes

■ V místech obou hutí je dnes nová zástavba. Sklářství na Železnorudsku připomínají expozice v Muzeu Šumavy. Na novém hřbitově jsou pochováni nejenom slavní skelmistři jako Schrenkové, Ascherlové, Zieglerové, Fuchsové, ale i odborníci ostatních profesí, například stavitelé pecí Uhrmannové, Passauerové či jen prostí sklářští zaměstnanci jako Bauerové, Kundigerové nebo Schollové. Okolo Železné Rudy vede naučná Sklářská stezka.

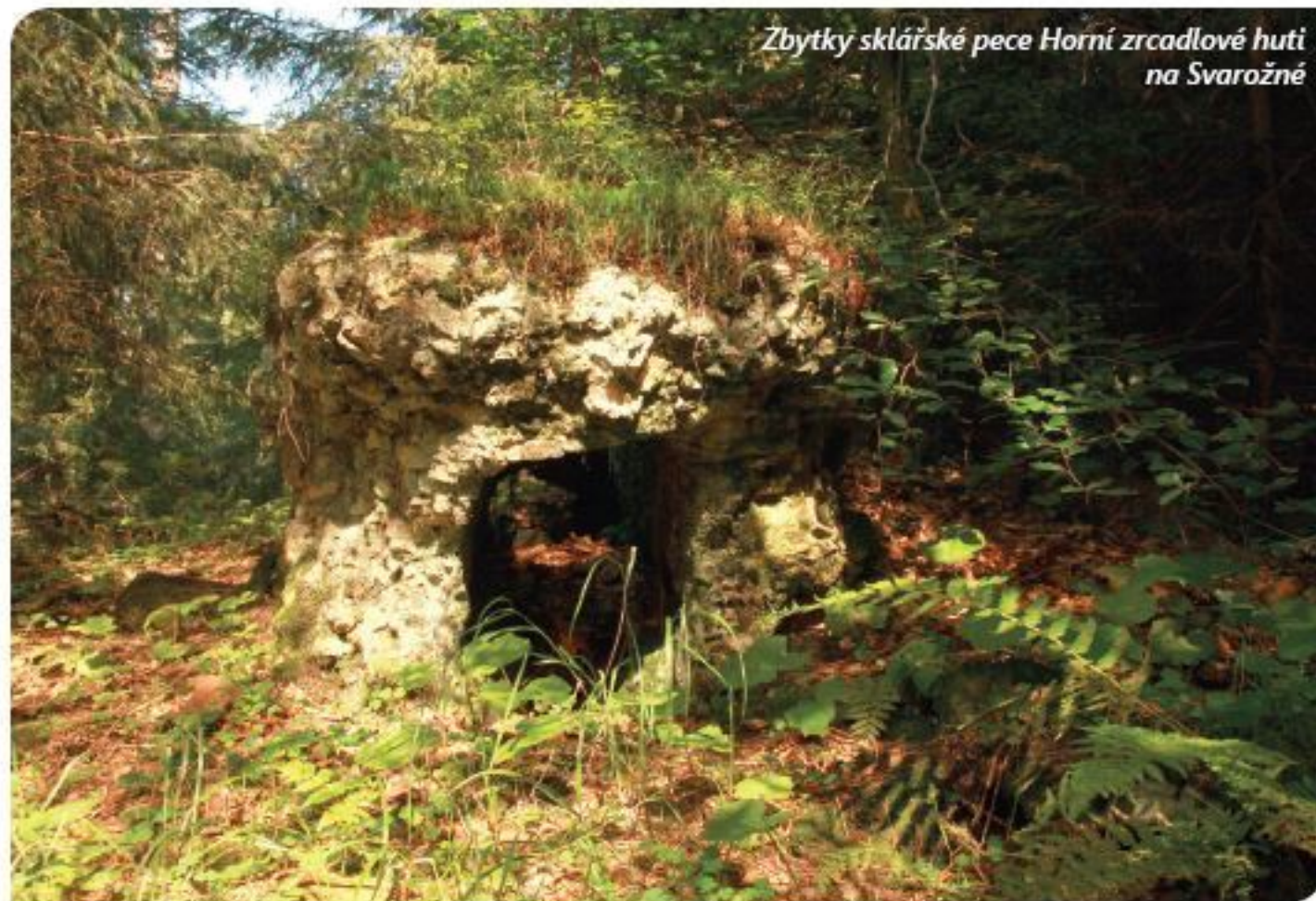
Hrob sklářské rodiny Schrenků

Huťe na svahu Svarožné na 1. vojenském mapování z let 1764–1783

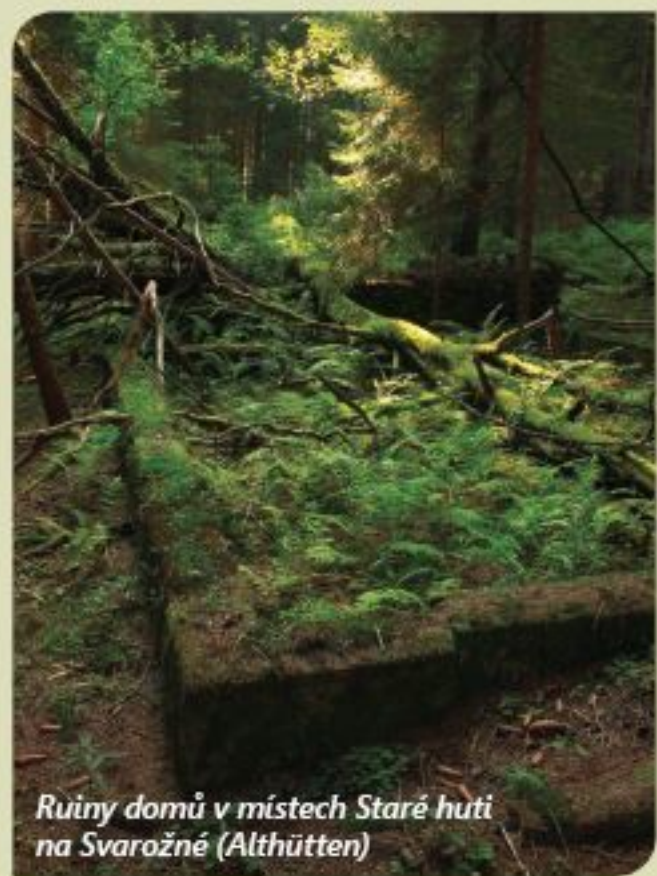
Říčka Svarožná v místech bývalého puchru

Zbytky sklářské pece Horní zrcadlové huti na Svarožné

Co nám zůstalo po sklárnách dodnes

■ V místě jsou dochované zbytky domů, odpadová halda a zbytky sklářské pece. Bývalá sklárna leží v PP Královský hvozd a je nepřístupná!

Ruiny domů v místech Staré huti na Svarožné (Althütten)

(Gattermayer, Hirsch, Führer a dva Strohmárové) a tabulář Wurtzer. Sklo tavil Reytmayr a na výrobě se podílelo i 13 dalších pomocníků. V té době se na huti vyrábělo hlavně duté sklo. I tady vedl výrobu Johann Georg Hafenbrädl ml. Po jeho smrti ji za jeho syna Johanna Nepomuka řídili starší sourozenci Maria Elisabeth a Franz Ignatz. Vyráběly se tady solinové a zelené tabule. Ve dvacátých letech 19. století byla výroba nepravdělná. V roce 1838 sklárnu rekonstruoval syn Johanna Nepomuka Franz Xaver Hafenbrädl a pronajal ji rodině Blochů. Sklárna ukončila provoz někdy v polovině 19. století.

■ ROTSAHLHÜTTE (Rothsahlhütte)

49.1427331N, 13.1824853E

Ve sklárně na potoce Rothsalmbach se pracovalo snad někdy od konce šedesátých let 18. století do roku 1791. Založil ji Johann Georg Hafenbrädl mladší. Na šesti a později osmi pánvích se tady vyrábělo tabulové a duté sklo. Nad hutí stával puchr.

V matrice můžeme číst, že 15. listopadu 1772 byla pokřtěna Anna Catharina, dcera skláře „Georgia Schnecka z Rothsalerhuttu“.

Co nám zůstalo po sklárnách dodnes

■ Dochovaly se ruiny obvodových zdí a odpadová halda s úlomky skel a pánví.

Ruiny Rothsahlhütte

Stará úvozová cesta u Rothsahlhütte

■ ALŽBĚTÍN (Elisenthal)

49.1240672N, 13.2067969E

V železnorudském údolí postupně od 17. století vyrostlo téměř 20 skláren. U některých známe jen jména, ale lokalizaci se zatím nepodařilo určit.

Jedna z nejproslulejších skláren stála při samé hranici s Bavorskem. Roku 1842 získal nově postavenou huť v Alžbětíně do pronájmu

na čtrnáct let od Franze Xavera Hafenbrädla sklář Peter Ziegler. Roční nájem činil 500 zlatých. Podle I. vojenského mapování se ale zdá, že zde sklárna stávala již v dřívější době a v roce 1841 ji nechal Hafenbrädl buď opravit, anebo na jejím místě postavit novou. Huť získala jméno po tetě Franze Xavera Marii Elisabeth. Kromě vlastní huti si pronajal i budovy přípravné, pánvářny, kyzovny, flusárny, puchru a osmi sklářských domků. Ziegler chtěl, aby se Alžbětín stal základnou jeho nové sklářské firmy, kde bude vyrábět lité sklo. Bohužel však nebyl tak úspěšný, jak si předsevzal. K jednomu z prvních potíží patřila nutnost opatřit si úřední povolení k bezcelnímu obchodu se surovým sklem mezi sklárnou v Alžbětíně a Bavorskem. Jeho vyřízení trvalo úředníkům dva roky a i tak bylo pouze prozatímní. Poté se obchod celkem zdárně rozběhl, na jaře roku 1845 se Zieglerova firma úspěšně zúčastnila průmyslové výstavy ve Vídni. Podle výrobního katalogu v té době vyrobila asi 2 800 q skleněných výrobků a zaměstnávala na 300 osob.

Ziegler vyráběl bílé palcové sklo a tzv. židovská zrcátka. Brusírnu neměl a sklo vozil do pronajaté brusírny v bavorském Oberfrauenau.

Alžbětín ve II. vojenském mapování

Alžbětín na staré fotografii

Stodola na Novém Brunstu

nejspíš vlivem velké sklářské krize přišla huť roku 1824 do konkursu. Důvodem byly dluhy nejenom za potaš, pivo a nevyplacené mzdy, ale i špatná úroda v letech 1807 a 1811.

Stará huť ukončila výrobu někdy v roce 1830. Dál tady ovšem fungovalo hospodářství

s mlýnem, pilou a hospodou, které provozovali Ferdinand Abele, Adlerové a naposledy JUDr. Václav Kubeš. Po válce byly všechny objekty zbořeny.

Johann Benedikt Adler se ovšem nechtěl vzdát svého sklářského impéria a ještě v roce

Kostel sv. Anny na Javorné

Náhrobek Josefa Franze Adlera

Páteříky z Páteřkové Hutě

Replika středověké sklářské pece na Páteřkové Hutě

Co nám zůstalo po sklárnách dodnes

■ Na Starém Brunstu je patrný náhon ke sklárně a skupina stromů v místech, kde stával obytný dům. Dochovala se i jedna úsměvná historka. Roku 1835 koupil Starý Brunst Ferdinand Abele. Po jeho smrti v roce 1861 proslavila jeho statek manželka Johanna, dcera leštiče zrcadel z Hůrky Fuchse, když chovala slepice na pokraji lesa. Ty postupem času zdivočely, a když spatřily člověka, létaly vysoko do větví stromů. V roce 1864 na ně podnikli lov a v pražských novinách se psalo, že maso z nich chutnalo jako bažantí.

Na náhrobku Josefa Franze Adlera v kostele sv. Anny v Javorné můžeme dodnes číst, že zde odpočívá v pokoji urozený sklářský mistr na Páteřkové hutě, který zemřel v nejlepším věku života. Hned vedle něho je náhrobek jeho manželky Marie Anny, rozené Hafenbrádkové. Na hřbitově pak najdeme další náhrobky sklářských rodin, Adlerů či Ascherlů.

Na Novém Brunstu stojí budova stodoly bývalého statku, zbytky náhonu, místa po těžbě křemene a na bývalou sklárnu nás upozorní i občas nalezený střep.

Umrličí prkno rodiny Adlerů u Páteřkové Hutě

Co nám zůstalo po sklárnách dodnes

Spaunova vila

■ S úspěšným podnikáním sklářů zrála i myšlenka na postavení nového reprezentativního sídla. Vypracováním projektové dokumentace byl pověřen vídeňský architekt Leopold Bauer (1872–1938). Nebyl vybrán náhodou. Secese v té době byla moderní nejen ve výtvarném umění, ale i ve stavebnictví. Bauer se ihned po studiích stal členem skupiny Wiener Sezession a v duchu zásad tohoto směru i tvořil. Po vile dr. K. Reissiga, postavené v Brně-Pisárkách v letech 1901–1902, se stal Klášterský Mlýn Bauerovou druhou stavbou.

Vila byla vybudována v těsné blízkosti sklářské hutě v letech 1903–1904. Skládá se ze dvou schodištěm oddělených částí: reprezentativní haly a vlastní patrové obytné budovy. Bauer do vzhledu a dispozice vily zahrnul všechny znaky vídeňské geometrické secese. Do tehdy žluté omítky osadil zlomky místních secesních irizovaných skel, aby připomněl stavebníkovu profesi. Zábradlí terasy je zdobeno oválnými tvarovkami, trojúhelníkový štít je násoben skleněnými trojúhelníkovými dlaždicemi. Dřevěné prvky byly prvotně natřeny na červeno, čímž se Bauer hlásil k původní šumavské architektuře. Také interiér je doplněn spoustou dekorací. Hale dominuje velký krb, jehož velkolepost doplňuje obložení ze skleněných dlaždic. V přízemí obytné části je i velká ložnice, kterou si stavebník velmi vychvaloval. Na ni navazuje koupelna s bílými a modrými, opět irizovanými dlaždicemi. Než byla koupelna dovybavena koberci, stěžoval si Spaun, že „v koupelně za chladnějších dnů proklátě zebe na nohy“. Původní interiér časem hodně utrpěl, takže některé prvky známe jen z dobových fotografií.

Nejspíš v roce 1906 vyzdobil verandu karlovarský rodák, secesní malíř, grafik, loutkář, ale i hudební skladatel Richard Teschner (1879–1948) krásnou mozaikou. Ta představuje vodotrysk, na jehož bočních zídkách stojí dva pestrí pávi s dlouhými

Spaunova vila

Teschnerova mozaika

ocasy. Kolem tryskající vody je věncoví z květin, kolem poletují motýli. Ve vodě plují barevné rybky. Mozaika je vytvořena ze zlomků skel místní sklárny, ať už se jedná o čiré, zakalené, nebo irizované sklo. Tyto zlomky byly nařezány do požadovaných tvarů. V současnosti je vila v soukromém držení a veřejnosti nepřístupná.

Když Maximilian Spaun zemřel, navrhl mu Leopold Bauer i náhrobek, který můžeme vidět v horní části rejštejnského hřbitova dodnes.

S dílem Leopolda Bauera se na Šumavě můžeme setkat ve Vimperku, kde

projektoval majitelům skláren Kralíkům rovněž vilu, nebo v Petrovicích-Kněžicích, kde v roce 1906 byla podle jeho projektu dokončena přestavba místního zámku.

Budova hutě byla v roce 1979 rozebrána a prodána do skanzenu v bavorském Tittlingu, kde stojí dodnes a funguje jako hala pivnice.

V odpadových haldách na levém břehu Otavy lze nalézt zlomky dutého skla, občas v Otavě i páteříky.

PASK

■ Výrobky světově známé sklárny si můžete prohlédnout v Klatovech v galerii PASK. Výstavní pavilon, pocházející z šedesátých let 20. století, byl určen pro výstavy klatovských karafiátů. Pavilon byl v roce 2014 revitalizován podle projektu studia Ateliér 25 architektů Martina Kožnara a Jiřího Bízy. V expozici je vystaveno na 700 kusů secesního skla ze sklárny v Klášterském Mlýně.

Obdivovatelé šumavského secesního skla ocení i publikaci sklářských stříhů,

tedy předloh pro výrobu této šumavské sklárny, kterou zpracovala sklářská historička PhDr. Jitka Lněničková.

Secesní sklo firmy Lötze ze sbírek PASK, foto Marek Vaneš

■ ANNÍN (Annathal) 49.1735308N, 13.5148625E

První huť v této lokalitě zde fungovala již okolo roku 1620. Stála na pravém břehu Otavy a vyráběla páteříky.

V první polovině 18. století byla v provozu další sklárna v majetku tehdejšího majitele statku Vatětice Maxmiliana Bomala. Mohla stát někde ve vatětické části osady Wunderbach. Vyrábělo se v ní křídové duté sklo, rubínové sklo, solinové sklo, lékárnické lahvičky i páteříky. V roce 1748 přestala vyrábět a definitivně vyhašena byla roku 1755.

Další sklárna v Anníně byla založena roku 1796 Augustinem Müllerem, purkmistrem Kašperských Hor. Ten si původně chtěl založit sklářskou huť, brusírnu a řezačskou a malířskou dílnu na statku ve Vateticích, který v roce 1795 koupil od Marie Anny Zedlenk ze Storchenfeldu. Založení hutě v těchto místech by však odporovalo dobovému

Annin na dobových fotografiích

Annathal Glaswerk bei Bergwehndorf, Foto J. Böhm

lesnímu řádu, podle něhož nesměly být sklárny zakládány v místech, kde bylo možné plavit dřevo, vzhledem k jeho velké spotřebě. Na popud měst Sušice, Horažďovice

■ **LENORA**
(Eleonorenhain)
48.9203508N, 13.7978572E

Pro oživení sklářské výroby na Vimpersku, která byla od sklonku 18. století v úpadku v důsledku zastarání výrobních postupů a nedostatku odbytišť, měla zásadní význam sklářská rodina Meyrů.

Josef Meyr, nájemce několika skláren na Novohradsku, začal významně prosperovat. Když si to majitelé tamního panství a skláren Buquoyové uvědomili, neprodloužili mu nájem skelných hutí a začali v nich hospodařit sami ve vlastní režii. Meyr se musel poohlédnout po novém působišti a pro svou činnost si vybral Vimpersko. Ve Vimperku také otevřel v roce 1816 sklářskou huť. Jeho syn Johann převzal vimperskou sklárnu po otcově smrti roku 1829. Když nestačil čelit stále větší poptávce, začal uvažovat o stavbě sklárny nové. V revírech jižně od Vimperka byly tehdy velké zásoby dřeva, které mohl postavením sklárny dobře zpeněžit. A tak bylo v první polovině roku 1833 zahájeno jednání mezi majitelem vimperského panství knížetem Josefem ze Schwarzenberku a Meyrem. Výsledkem jednání, které podepsal 26. října 1833 již Josefův nástupce Johann Adolf II., byla dohoda o vybudování sklárny pro výrobu všech druhů výrobků ze surového a rafinovaného skla

na jihovýchodním svahu lesa Vogelberg v zátoňském revíru při řece Vltavě a o plynulých dodávkách dřeva pro potřebu sklárny.

Meyr se v dohodě zavázal postavit tady sklářskou huť až o čtyřech pecích, každou po sedmi až osmi pánvích. Hodlal začít se stavbou první pece i provozních a obytných budov na jaře 1834 tak, aby tato pec mohla

Johann Meyr

Lenorské rechle se sklárnou a sklářskými domky

Glasfabrik „Eleonorenhain“ im Böhmerwalde.

být uvedena do provozu o sv. Havlu téhož roku. Stavební místo, které náleželo správě panství, mu bylo pronajato za roční poplatek jedné zlaté za každou budovu. Všechny stavební materiál, jako trámy, prkna, šindele, vápno a cihly, si mohl Meyr výhodně koupit od správy panství. Pro ulehčení živobytí sklářských dělníků a jejich rodin zajišťovala správa panství pronájem svých pozemků. Huťmistr si mohl držet 12 kusů dobytka, dělníci po jedné krávě, početné rodiny po dvou. Pást se smělo také v lesích, ovšem pod podmínkou, že v nich dobytek nenadělá škody na mladém porostu. Prkna na výrobu beden pro expedici skla se Meyr zavázal kupovat na panské pile, která byla postavena na jaře 1834 na Kaplickém potoce pod dnešním lenorským vlakovým nádražím. Pivo směli zaměstnanci sklárny odebírat z panského pivovaru a kořalku z panské vinopalny. Zároveň byl vysloven zákaz lovu v okolních lesích a držení zbraní a loveckých psů skláři.

Při zakládání staveb v pralese bylo nutné odstranit až pět vrstev kořenů a rozkládajících se kmenů. Při těchto pracích bylo zaměstnáno okolo 100 lidí. Zároveň byla tato činnost i finančně nákladná a Meyr prý prohlásil, že ho tato činnost stála tolik prostředků, že by místo onoho klučení mohl posázet celý kraj stříbrnými dvacetníky. Vysvěcení sklárny se zúčastnili rovněž Johann Adolf II. ze Schwarzenberku se svojí ženou Eleonorou.

A právě po manželce majitele panství Eleonoře dostala jméno nejenom sklárna, ale i nově vznikající osada. Název nejdříve zněl Leonorenhain, tj. v překladu Leonořin háj. Později byl tento tvar upraven na Eleonorenhain a ještě později počestěn na nynější tvar Lenora, když se neuchytil Baštův návrh z roku 1920 na přejmenování na Ústí nad Vltavou. Současně se sklárnou byl postaven most přes Vltavu a hostinec. Sklárna kromě tabulového skla a sklíček do hodin zpočátku hlavně vyráběla křišťalové sklo vynikající kvality, jaké prý nebylo u nás až do doby dosaženo. K zušlechtění se většina skla posílala do severních Čech. Skláři i dělníci přišli do nové sklárny z různých hutí z česko-rakouského pomezí. Na konci roku 1834 jich zde žilo ve třinácti domcích jednatřicet. Huť se roku 1836 rozšířila o druhou pec

Huť, třicátá léta 20. století

Brusárna, 1930

Na huti, vpředu sklářský mistr Schröder, 1935

Na huti, otec autora Josef Pecka, sedmdesátá léta 20. století

■ ARNOŠTOV

(Ernstbrunn)

48.8932150N, 13.9913089E

V roce 1807 založil s knížecím svolením Johann Blechinger (někdy psáno s „P“) při vtoku Puchéřského potoka do Blanice novou sklárnu s brusírnou a osmi byty. Blechinger sem přišel ze zaniklé sklárny Kaltenbrunn u Zvonkové, jeho žena Karolína pocházela ze sklářské osady Sonnenwaldu. Panství mu prodalo stavební dříví s 25% slevou. Jelikož palivové a potašové dřevo stačilo na 20 let, dostal Blechinger smlouvu jen do roku 1828. K huti směl mít 64 strychů polí. Blechingerovi bylo správou panství dovoleno postavit si na vlastní náklady sklářskou huť s okolními budovami, tzn. s brusírnou, obytnými budovami pro zaměstnance, hospodářskými budovami a osmi domky pro rodiny sklářů. Ze všech těchto budov měl Blechinger odvádět vrchnosti roční činži pět zlatých. Bylo mu dovoleno čepovat pivo a pálenku pouze

Arnoštov na leteckém snímku z roku 1952

z knížecích pivovarů a palíren. Huť a ostatní budovy byly postaveny do konce roku 1808. Huť pojmenoval podle ředitele krumlovského panství Ernesta Mayera Ernstbrunn čili Arnoštov.

V létě 1820 byla postavena nová brusárna. Krátce před vypršením obnovené a prodloužené nájemní smlouvy Blechinger v roce 1848 zemřel. V této době také huť procházela ekonomickou krizí hodně zchátrala a měla mnoho dluhů. Vdova po Blechingerovi Karolin, která tento zanedbaný podnik zdědila, tady dlouho nevydržela. Ani ona, ani její syn Johann mladší na vedení sklárny nestačili. Odbyt zboží byl nedostatečný a dluhy nakonec dosáhly částky 77 000 zlatých. Z těžké situace pomohl Blechingerovým jejich poradce, huťmistr Wilhelm Kralik

Arnoštovská sklárna na dobové pohlednici

Arnoštov na starých fotografiích

z Lenory. Se svolením ředitelství velkostatku v roce 1854 sklárnu se vším zařízením koupil za 87 500 zlatých. Z této částky Blechingerová splatila dluhy, ale brzy po prodeji sklárny v únoru 1854 zemřela.

Novými majiteli se tak stali Wilhelm Kralik a jeho společník Josef Taschek. Po Taschekově smrti v roce 1862 se Kralik osamostatnil. S velkostatkem uzavřel nájemní smlouvu s platností do konce června 1868 a do podniku hodně investoval. Postavil nové domky pro dalších osm sklářských rodin, přestavěl puchr, vybudoval další pec a modernizoval i další stavby. Wilhelm Kralik stál v roce 1873 i za výstavbou parní brusírny. Její parní stroj měl výkon deset koňských sil. Kralik přispíval i na provoz místní školy, kam v tu dobu chodilo přes 60 dětí. Po úmrtí Wilhelma Kralika vlastnili arnoštovskou sklárnu jeho synové Johann, Heinrich, Karl a Hugo, od roku 1881 jen Heinrich a Johann. V roce 1882 sklárna včetně obytných domků vyhořela a na jejím místě byla postavena zcela nová.

František Mareš v roce 1892 psal, že „v rukou osvědčené firmy, unuci Meyerovi, prospívá huť dosud, dělajíc jemné křišťálové sklo“. V huti se tehdy vyrábělo jak duté, tak i tabulové sklo. S novou výstavbou se ale sklárna zadlužila a po roce 1911 byla novými majiteli Alfonsem a Siegfriedem Kralikem prozatímně vyhašena. Po skončení první světové války bylo obtížné získat pro výroby vůbec nějaký odbyt. Proto Kralikům přišly vhod velké polomy v lesích na jaře roku 1918. Když pak majitel krumlovského velkostatku potřeboval obydlí pro ubytování dřevařů likvidujících tyto polomy, domluvili

se majitelé sklárny s ředitelem velkostatku na ubytování lesních dělníků v objektech sklárny. Pak už chybělo jen málo k celkovému prodeji sklárny velkostatku roku 1920 za 190 000 Kč.

Po zpracování kalamitního dřeva koupil objekty majitel sklárny v Chlumu u Třeboně Václav Hrdina. Vyráběl zde pak